

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Accvratam Qvæstionvm D. Thomæ, Ab LXXXIV. Vsqve ad finem: &
Disputationum de virtute Pœnitentiæ, De Clauibus, De Sacramentis
Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, De Purgatorio, Suffragiis & Indulgentiis,
expositionem complectens : Accesserunt Indices quinque: ... Postremus

Suárez, Francisco

[Köln], 1616

Sectio 7. An teneatur homo in hac vita satisfacere pro pœna temporali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93815)

quia tanta dilatio aperte est contraria fini huius præcepti, quod est dirigere, & convenienter coniungere hominem cum suo fine, ut possit recte vitam instituire, cui plane repugnat, dilectionem hanc referuari usque ad finem vitæ. Quod maxime perspicitur quando illa dilatio directo proposito & voluntate eligitur: est enim illa voluntas valde contraria rectæ institutioni humanæ vitæ. Si ergo dicimus fornicationem esse contrariam legi naturæ, quia est contra bonam educationem proles humanæ: maiori ratione dicendum est, illam voluntatem esse contrariam legi naturæ, ut pote contrariam rectæ institutioni vitæ hominis: illa autem lex non potest esse nisi charitatis ad Deum ut ultimum finem, quia per debitum ordinem ad illum recte instituitur humana vita. Item ob similem causam præceptum fidei (& idem est de spe) non obligat solum in articulo mortis, quia non mandat solum ut in fide moriamur, sed ut per fidem ambulemus, & ut per illam Deum colamus. De quo etiam cultu potest novum argumentum fieri, quia non tenemur tantum colere Deum semel in fine vitæ, sed sæpius congruis temporibus. Unde, licet tertium præceptum Decalogi, ut determinatur ad dies festivos, non sit pure morale & naturale, sed aliquid habeat positivum & ceremoniale, quatenus vero generatim præcipit, ut aliquibus temporibus cultus diuino vacemus, morale est, & naturale: ergo differre cultum Dei usque ad tempus mortis, contra rationem naturalem est. C multo ergo magis differre amorem Dei, nam & magis necessarius est, & magis Deo debitus: & aliunde fere eadem difficultas est in assignando tempore, pro quo obligat præceptum cultus Dei, ex natura rei, & præceptum dilectionis.

Supposito ergo, quod dilectio Dei super omnia aliquando potest esse in præcepto ante mortis articulum, idem dicendum est de contritione saltem ex necessitate ipsius dilectionis Dei, quia non potest is, qui est in peccato mortali, cum occurrat tempus diligendi Deum super omnia, servare illud, per se loquendo, nisi etiam habeat contritionem peccatorum, ut constat ex supra dictis de necessitate mediæ contritionis. Hinc tamen recte inferitur, si aliquis in eo casu contritionem omittat & dilectionem, non D committere duo peccata, sed vnum contra charitatem, quia vnum tantum violat præceptum. & licet duos actus omittat, tamen necessitas vnius solum est propter alium: vbi autem vnu est propter aliud, ibi moraliter est vnum tantum. Deinde inferitur, si ex accidenti contingat, aliquem, immemorem peccatorum, diligere Deum super omnia in illo obligationis articulo sine formali actu contritionis, atque ita iustificari, postea non obligari statim, vel quamprimum potest, ad habendum formalem actum contritionis, sed solum eo tempore, quo aliis præceptum contritionis obligaret. Ratio est, quia necessitas contritionis in illo tempore solum erat propter actum dilectionis: ergo quacunque ratione contingat actum dilectionis haberi sine actu contritionis, satisfactum in re ipsa est præcepto contritionis: ergo iam ex vi illius præcepti non tenetur quis ad eligendum actum contritionis statim, neque etiam quia iustificatus est in voto contritionis: quia ad illud implendum satis est contritionem habere eo tempore, quo ratio iustitiz seu penitentiz obligat. Sicut nunc qui iustificatur per confessionem in voto, satisfacti postea, si tempore, quo præceptum confessionis secundum se obligat, confiteatur.

Sed quæres tandem, quodnam sit tempus illud pro quo diuina charitas obligat ante mortem ad habendum Dei dilectionem, & ratione illius contritionem peccatorum: hoc est enim, quod oppositum sentientes maxime mouet; & nos etiam plurimum torquet, quia non possumus tempus hoc in particulari certo ac definite designare. Non tamen propter

Fr. Suarez tom. 4.

ea putamus negandam esse hanc obligationem, quia ideo magis explicamus per modum præcepti negatiui non differendi conuersionem ad Deum usque ad mortem vel diuturno tempore, quod perinde est: quia hoc est, quod clarius suadetur rationibus factis. Ex hac autem obligatione negatiua necessario inferitur affirmatiua, aliquando exercendi hanc contritionem ante mortem. Illud vero tempus, si non sit positua lege præscriptum, prudenti arbitrio ipsius hominis, vel alterius, qui (eius conscientia cognita) possit auxilium præstare, committendum est, ut peccatis circumstantiis omnibus iudicet, an incipiat nimia esse dilatio. Neque aliquam regulam certiore, aut magis particularem assignare possum, tã in hoc præcepto, quàm in aliis affirmatiuis, præsertim circa actus, qui ad Deum ordinantur, sola ac nuda ratione naturali perspectis. Ad rationem autem illam, quod præceptum affirmatiuum non obligat nisi in articulo necessitatis, dicendum est, hoc non debere intelligi de sola necessitate articuli mortis, aut alterius extrinseci nocuenti seu damni, sed de quacunque necessitate morali, quæ ad recte & honeste vitam instituendam instare iudicetur; secundum rectam & prudentem rationem. Et hætenus de obligatione ad internam penitentiam.

Respondetur fundamentis prioris sententiæ.

SECTIO VII:

Virum teneatur homo in hac vita ad satisfaciendum Deo pro pena temporalis: atque adeo ad actum externos penitentia obligetur.

Quoniam in superioribus diximus, virtutem hanc non solum habere actus internos, sed etiam externos, explicare necesse est, an hi etiam cadant sub præceptum ex natura rei. Quæ dubitatio coniuncta est cum alia de præcepto satisfaciendi pro pena debita peccatis: & ideo vtranque simul breuiter expedire possumus. Supponitur autem hic primo id, quod sup. disp. 5. ostensum est, remissa culpa per contritionem, manere posse reatum pœnæ temporalis. Supponitur secundo, posse nos in hac vita satisfacere Deo pro hac pœna, vindicando in nobis ipsis peccata commissa. Quamuis n. potuisset Deus hanc vindictam referuare in ignem purgatorij, & nullam huius vitæ pœnam admittere in compensationem illius, quia reuera nulla secundum se sumpta est illi æqualis: certum est tamen non ita fecisse, sed statuisse potius, ut homines iusti possint per satisfactiones, seu pœnas huius vitæ soluere, quidquid pœnæ debitum est peccatis, & consequi remissionem pœnæ purgatorij: quod late ostendendum est infra cum agemus de satisfactione, ut est tertia pars materiz sacramenti penitentiz. Hoc ergo supposito quæstio est, an teneatur homo hanc ipsam satisfactionem pro pœna temporalis exhibere in hac vita, cum possit.

Remissa culpa, potest manere pena temporalis pro qua homo potest in hac vita satisfacere.

Aliquibus Theologis ita visum est, ut Paludano 4. d. 17. q. 1. art. 1. in 5. definitione contritionis, Canonicus dicit, relect. p. 3. concl. 2. & in 4. p. dicit esse sententiam certissimam. Et fundari potest in Tridentino sess. 6. c. 14. dicente, penitentiam Christiani hominis inter alia includere satisfactionem per ieiunia, elemosinas, &c. Et hanc penitentiam dicit esse necessariam: & de illa explicat nonnulla Scripturæ testimonia, ut illud 2. ad Corinth. 7. Tristitia, quæ secundum Deum est, penitentiam in salutem stabilem operatur: & Apocal. Memor esto vnde exieris; & age penitentiam; & Matth. 3. & Luc. 3. Facite fructus dignos penitentiz. Quem locum ita etiam exponit Gregorius homil. 20. in Euang. & Chrysostomus homil. 10. in Matth. vbi postquam multa dixerat de hac satisfactione, subdit circa finem. Neque enim vulnerato sufficit ad salutem transsummo spiracula è corpore euellere, sed etiam re-

Prima opinio. Palud. Cano. Trid. Probatur ex Scripturis.

Paulus. Apocal. Matth. Luc. Greg. Chrysost.

media adhibere vulneribus. Ergo in his locis omnibus videtur indicare præceptum. Et ita Magister d. 16. dicit. Ioannem Baptistam illis verbis, Facite fructus dignos penitentia, præcepisse satisfactionem: Ioannes autem non potuit nouum præceptum imponere, non enim erat legislator: explicuit ergo naturale præceptum. Quod etiam indicari videtur loel 2. Conuertimini ad me in ieiunio, & fletu, & planctu: vbi eodem modo exigitur conuersio cordis, & exterior satisfactio.

Vnde Patres eodem fere modo loquuntur de necessitate satisfactionis & conuersionis cordis: & veram contritionem, dicunt, includere propositum satisfaciendi; & quo peccata sunt plura, & maiora, eo satisfactio hanc debere esse maiorem. De quo late & optime loquitur Ambrosius ad Virgineam lapsum c. 8. Grande scelus grandem necessariam habet satisfactionem, &c. Idem fere Augustinus de veri & falsi poen. c. 14. Cyprianus lib. de lapsis a num. 7. & in 13. indicat, non posse esse veram contritionem ex toto corde, quæ non se extendat ad opera satisfactionis. Citat etiam Cano Chrysostomum homil. 9. ad Hebr. vbi in principio partis mortalis describens medicamentum penitentia, primas partes tribuet externæ penitentia. Et homil. 5. de Penitentia & alia homil. de Confess. peccati com. 5. Peius est (inquit) Dei offensam non satisfactione placare, quàm Dei bonitatem peccando offendere: sed hoc loco de satisfactione pro culpa loqui videtur. Homil. ramen 3. imperfecti in Matth. Multa, inquit, diligentia necessaria est homini post confessionem, & baptismum, vt vulnus peccatorum eius, & apertura sanetur. Ambrosius etiam in id 2. ad Corint. 7. Torsit, que secundum Deum est, &c. inquit, Quicumq; in de iustu est, quia hoc ei in seipso dicitur, quod Deo dicitur, et laborat illud penitendo deiecit, & Deo satisfacere, vt possit ad salutem, quam amiserat, peruenire. Similia habet Origenes hom. 8. in Leuit. & Tertullianus in fine lib. de Penitentia. Sed difficilior quàm cæteri loquitur Calsianus Collat. 23. c. 15. dicit enim, eum, qui post baptismum mortaliter peccauit, aut diuturna afflictione, & poenali dolore purgandum, aut æterni ignis supplicii addendum: significat ergo peccare denuo mortaliter, qui eam purgationem in hac vita negligit, quia propter solam temporalem poenam non æterni, sed temporalis ignis poeniam addiceretur peccator.

Ratione arguetur Cano, quia peccatum corpore & animo commissum est: ergo ratio iustitiæ postulat, vt poena non solum animæ, sed etiam corpori respondeat: at vero si tota poena temporalis peccato debita in aliam vitam reseruaretur, sola anima, & non corpus puniretur: tenetur ergo homo dum viuit in corpore hanc poenam subire, vt corpus etiam illius sit particeps. Et hæc ratio probare videtur, etiam esse obligationem ad agendam externam, & corporalem penitentiam.

Contraria nihilominus sententia est communis Theologorum. Sed in ea aduertendum est, aliud esse loqui de obligatione satisfaciendi ex vi solius præcepti naturalis penitentia: aliud vero ex vi specialis præcepti positivi, impositi in lege noua à confessoris in sacramento penitentia. Multi ergo Theologi vtramque obligationem negant, vt Scotus, Gabriel, Medina, Caietanus, & Nauarrus, quos infra latius referam, cum de sacramentali satisfactione disputabo: hoc enim loco non de posteriori obligatione, sed tantum de priori agimus. Et quoad eam partem tenent eam sententiam Soto d. 20. q. 2. art. 7. ad 5. quauis d. 19. qu. 1. art. 3. ad 1. & lib. 2. de Nat. & grat. cap. 4. ad finem aliter loqui videatur. Eandem sententiam tenet Vega lib. 13. in Tridentinum, c. 22. vbi negat esse de necessitate contritionis propositum satisfaciendi: & Ruardus art. 6. vbi in hanc sententiam refert D. Thomam, Bonauenturam, & Adrianum. Idem Cordub. lib. 5. de Indulgentiis, q. 5. circa

Non tenet hominem in hac vita satisfacere pro poena. Vera sententia. Soto. Vega. Ruardus. Cordub.

finem, & quæst. octaua & decima in fine. Fundamentum est, quia tale præceptum naturale nulla ratione, aut autoritate sufficienter colligitur. Primum constat, quia, si consideretur ratio iustitia ad Deum, hæc non obligat reum, vt ipsemet in se puniat delictum, sed solum vt sustineat patienter poenam à iudice inflictam: cum ergo Deus sit iudex, & vindex peccatorum, & in purgatorio ea puniat ad equalitatem, quando in hac vita satisfactum non est, potest peccator sine vlla iniustitia differre castigationem, seu satisfactionem peccati sui vsque ad purgatorium. Deinde neque hoc est contra legem charitatis propria, vel diuinæ: quia, licet homo ita differat satisfactionem, nec perdit beatitudinem, neque diuinum amorem: & quamuis beatitudinis executio aliquantulum differatur, illud nõ est irreparabile damnum, neque adeo graue, vt teneatur homo sub mortali illud vitare: aliàs etiam teneretur sub mortali pro venialibus peccatis quoad culpam & poenam in hac vita satisfacere.

Præterea ratio, qua vitur Cano, nihil vitget: aliàs illo argumento probaretur, non posse solam animam sufficienter satisfacere pro hac poena in purgatorio: probaretur etiam non posse hominem in hac vita satisfacere pro hac poena per solos actus interiores animæ, aut per intensissimam contritionem: vel è contrario non posse hominem satisfacere per actiones corporis pro peccatis mere internis, & in sola anima commissis. Quod si dicitur, in hac vita nullum esse peccatum ita internum, cui non cooperetur corpus aliquo modo, neq; esse contritionem, vel satisfactionem ita internam, cuius non sit particeps corpus ipsum, quia appetitus semper cooperatur aliquo modo voluntati. Pari ratione dicemus, quandoocumque homo dolet de peccato, ibi esse aliquam satisfactionem pro poena temporali, cuius etiam corpus particeps est, & hoc satis esse. Prefertim, quia, cum animus sit qui principaliter delinquit, & corpus sit tantum organum, aut instrumentum, potest in anima sufficienter puniri quidquid in corpore peccatum est: maxime cum ipsa mors corporis, & quidquid homo in hac vita patitur, possit esse poena peccati.

Altera vero pars de autoritate, sumi in primis potest ex Concilio Trident. sess. 4. ca. 1. vbi primum dicit, penitentiam fuisse omni tempore necessariam. Deinde vero hanc necessariam penitentiam explicans, solum dicit, vt peruersitate abiecta, & emendata, tantam Dei offensionem cum peccati odio, & pio animi dolore detestentur. Et infra cap. 8. de hac satisfactione loquens, nunquam dicit esse in præcepto extra satisfactionem sacramentalem, sed tantum esse securitatem viam, & necessariam, non simpliciter, sed ad perfectam animæ liberationem, seu puritatem. Et hic posterior est sensus fere omnium Sanctorum, quos supra citavi. Quapropter hæc sententia mihi videtur verissima, si loquamur de satisfactione omnino condistincta à contritione, & ordinata tantum ad tollendum reatum poenæ temporalis, vt conuincit fundamentum adductum, & magis in sequenti illuminatione explicabitur.

Ex dictis enim inferitur decisio alterius partis quaestionis propositæ, an externi actus penitentia cadant sub præceptum. Dicendum est enim, quatenus conducunt, vel ordinantur præcise ad tollendum reatum poenæ temporalis, ex natura rei non cadere sub præceptum, vt ex dictis patet: aliis vero duobus modis posse in eadem esse in præcepto. Primo, vt remedia moraliter necessaria ad præseruandum ab aliqua culpa: quo modo ieiunium, vel abstinencia potest interdum esse in præcepto ad seruandam continentiam, & sic de aliis. Semper tamen huiusmodi obligatio potest referri ad aliquam specialem virtutem, cui repugnat illud peccatum, propter quod vitandum necessaria est talis

Magist.

loel.

3. Suadetur ex Patrib.

Ambros.

August. Cyprian.

Chrysost.

Orig. Tertull. Calsian.

4. Ratione probatur.

5.

6. Probatur assertio.

7. Fundamentum est contrarium sententia satisfactio.

8. Probatur assertio concilii Tridentini.

9. Quæ ratio ne alius ex terni penitentia cadant sub præcepto.

zalis Medicina, vt in exemplo posito virtus castitatis potest ad tale ieiunium, vel abstinenciam obligare: sed singulæ virtutes hoc faciunt sub propriis rationibus & honestatibus: pœnitentia vero sub generali ratione vitandi offensionem diuinam: sicut enim est officium pœnitentiæ detestari commissum peccatum, vt offensa Dei est, ita cauere futurum. Secundo potest obligatio esse alicuius actus externi: si ita coniunctus sit cum contritione, vt moraliter iudicetur necessarius ad illam habendam: & hoc modo potest interdum esse necessarium peccatori induraro, audire v. g. concionem, vel certe restituere alienum, & à se abicere pecunias, aut tollere aliam similem occasionem externam, quæ impedit animû, ne à peccato auertatur, aut facere aliqua pietatis, vel

A afflictionis opera, quibus, & à Deo impetret auxiliû, & seipsum ad veram pœnitenciam emolliat. Et iuxta hunc posteriorem modum dicunt etiam interdum Patres, vt supra visum est, lacrymas, vel alia similia externa signa doloris esse necessaria peccatoribus ad placandum Deum, non quia per se præcepta sint, sed quia ex natura rei sunt quodammodo connexa cum contritione, quæ per se præcepta est. Et eodem modo dixit Diuus Thomas supra quæstion. 84. articulo septimo ad primum: non solum internam, sed etiam externam pœnitenciam esse de lege naturali.

Reliqua, quæ ad satisfactionem pertinent, citato loco tractabuntur. Et ideo hæc dicta sufficiant de virtute pœnitentiæ.

FIXIS HVIVS PRIMAE PARTIS DE
Pœnitentiæ virtute.

